

Story Stem Assessment Profile

-

"A window to the child's inner world"

Stockholm 2026-09-17
Anders Schiöler

anders.schioler@ericastiftelsen.se

1

1

SSAP – Story Stem Assessment Profile

- Ett bedömningsinstrument för barn, 4-8(9) år
- Undersöker barnets mentala representationer av anknytning och relationer
- SSAP är specifikt utformat för kliniska populationer och i synnerhet för barn som varit utsatta för olika former av omsorgsbrist eller övergrepp
- Kan användas i såväl forskning som i allt kliniskt arbete med barn där man vill skaffa sig en ökad kunskap och förståelse av ett barns fungerande, förväntningar, föreställningar, och behov relaterade till barnets anknytning

2

2

SSAP - bakgrund

- Utformades för bedömningsarbete vid Great Ormond Street Hospitals kliniska team (Anknytnings- och traumateamet)
- Testadministreringen upplevs sällan som påträngande eller hotfull för barnet
- Testet tar tillvara den klinisk rikedom i barns lek, samtidigt är genomförandet systematiserat för både kvalitativa och kvantitativa jämförelser
- Utbildning sker genom Anna Freud Centre i London. Ericastiftelsen är ackrediterad som utbildare i metoden

3

3

Anknytningsbedömning – metoder för barn och ungdomar

Spädbarn ("infants", första två åren)

- *Beteendemetoder*
 - Ex: Strange Situation Procedure (SSP), Attachment Q-set (AQS)

Förskolebarn (2-4 år)

- *Beteendemetoder*
 - Ex: Preschool Assessment of Attachment (PAA), Cassidy and Marvins metod
- *Representationsmetoder (docklekstest)*
 - Ex: MacArthur Story Stem Battery (MSSB), Attachment Story Completion Test (ASCT), Attachment Doll Play interview (ADP), Manchester Child Attachment Story Task (MCAST), **Story Stem Assessment Profile (SSAP)**

Yngre skolbarn (5-8 år)

- *Beteendemetoder*
 - The 6th year reunion procedure (Sexårsåterföreningssystemet)
- *Representationsmetoder*
 - Docklekstest, ex: **Story Stem Assessment Profile (SSAP)**, Manchester Child Attachment Story Task (MCAST)
 - Picture Response Techniques, ex: Separation Anxiety Test (SAT)

Skolbarn och yngre tonår (8-14 år)

- *Intervjumetoder*
 - Ex: Child Attachment Interview (CAI), Attachment Interview for Children and Adolescents (AICA)
- *Frågeformulär*
 - Trygghetsskalan

Äldre tonåringar-vuxna

- *Intervjumetoder*
 - Adult Attachment Interview (AAI)
- *Projektiva metoder*
 - Adult Attachment Projective (AAP)
- *Frågeformulär*
 - Ex: Relationship Questionnaire (RQ), Erfarenheter i Nära Relationer (ENR)

4

Att ge barnet en röst vid den kliniska bedömningen

- Föräldrar är inte alltid pålitliga informanter (speciellt inte om det handlar om utsatta barn och/eller utsatta föräldrar).
- Nya omsorgspersoner kanske inte känner barnet och dess bakgrund så väl.
- Barnet befinner sig ofta i en konfliktfylld situation eller känner sig rädd.
- Barnet kan ha otillräckliga förmågor att verbalt uttrycka och beskriva upplevelser – begränsat ordförråd för känslor, framför allt avseende negativa affekter.
- Om ett barn utsätts för övergrepp under längre tid kan det uppfatta och beskriva detta som normalt.

5

5

Verbala och ickeverbala narrativ

- Vi har en tendens att ge verbala berättelser och beskrivningar företräde framför ickeverbala uttryck
- Det verbala och det ickeverbala narrativet kan vara kongruenta eller i konflikt – t ex en "familjeberättelse" (verbalt inkodat minne) om mammas roll i familjen och sensomotoriskt inkodade minnen om hur mamman faktiskt behandlat barnet.
- I SSAP läggs vikt både vid verbala narrativ och ickeverbala.

6

6

Leknarrativ

- inte raka beskrivningar av verkliga händelser
- inte "rena fantasier"
- det finns hela tiden en relation till barnets verklighet – ett fönster in till barnets "basal scripts" för mänskliga relationer (inre arbetsmodeller)

7

7

The Story Stem Assessment Profile

Barnet får presenterat ett antal inledningar på berättelser (stem), både verbalt och visade med dock- och djurfigurer. Barnet får efter presentationen av en berättelseinledning fullfölja berättelsen på sitt sätt – **"visa och berätta för mig, vad händer nu?"**

8

8

SSAP Berättelse 4

"Teckningen från skolan"

Den lilla flickan är i skolan, medan resten av familjen är hemma. Flickan gör en teckning i skolan. Hon säger: "jag har gjort en jättefin teckning. Jag tycker om den här teckningen. Jag ska ta med den hem efter skolan". Så när skolan är slut tar hon sin teckning och går hem. Hemma var bara runt hörnet. Hon knackar på dörren...

—Visa och berätta, vad händer nu?

9

9

"Iréne" (6 år)

—Irene visade hur barnet omedelbart klättrar upp i föräldrarnas knä och säger: "Mamma! Pappa! Jag har en gjort en teckning till er" och mamman svarar beundrande: "Wow!" Barnet sitter "i sin pappas knä" och tittar på tv med föräldrarna.

10

10

"Irène"

- Denna berättelse visar hur barnfiguren, utan att tveka, närmar sig föräldrafigurerna – förväntar sig ett positivt, adekvat svar, vilket hon också får - och lite "trivsamt vardagligt familjeliv" - dvs positiv "trygg".
- Mycket påfrestningar tidigt i livet, misslyckade placeringar, försummelse, fysisk misshandel, bedömd på autismspektrum och med inlärningssvårigheter
- Nuvarande placering: 2 år i stabilt familjehem, visar tydligt anknytningsbeteende till familjehemsföräldrarna – nu en del av hennes uppsättning av mentala representationer

11

11

"Jenny" (5 år)

Ingen öppnar dörren. Barnet kommer in och lägger bilden i mammas knä och säger "där". Ingen kommentar från föräldrarna.

Flickan sitter bredvid sin syster och de tittar på TV. Efter att ha fått frågan om mamma eller pappa säger något om bilden, visar Jenny hur de säger: "Det är en mycket bra bild, bra gjort" (platt och affektlös ton).

12

12

"Jenny"

- I Jennys berättelser beskrivs föräldrafigurer som utmattade, ointresserade, tvära och bestraffande som svar på missöden eller förseelser
- Föräldrafigurerna kan visa ett visst mått av lyhördhet, men ofta visar hon föräldrar som inte svarar, inte ger hjälp eller tröst när det kan förväntas, t.ex. när ett barn skadas, går till föräldrarna och låter bedrövat
- Efter fråga/påpekande (eng. prompt) kan Jenny ibland låta föräldrafigurerna ge en socialt förväntad respons, men i platt ton och utan adekvat affekt

13

13

Kvantitativa jämförelser av teman i ett barns berättelser

Enskilda teman/koder i ett barns berättelse kan jämföras med data från barn vars historia är känd, i hög-, medel- och lågriskgrupper.

Vi kan också föra samman olika koder till anknytningsrelaterade konstrukt och jämföra dessa på liknande sätt.

- Indikatorer på Trygghet
- Indikatorer på Otrygghet
- Defensivt undvikande av problem i berättelsen
- Indikatorer på Desorganisering

Varje barn får alltså fyra konstruktpoäng – ett dimensionellt system.

14

14

Exempel: Trygghetskonstruktet

Koder

- Barn ber om hjälp/tröst
- Vuxen tröstar
- Vuxen ger hjälp/skydd
- Vuxen visar tillgivenhet/ger beröm
- Gränssättning
- Representationer av trivsamt familjeliv
- Syskon/kamrater hjälper/tröstar
- Realistiskt, aktivt bemästrande
- Bekräftar ett barns lidande/plågsamma känslor
- Bekräftar en vuxens lidande/plågsamma känslor

15

15

Jämförelsegrupper (brittiska)

Barn som nyligen omhändertagits och placerats av socialtjänst (Local Authority foster care) (n=63) – (MT AD)

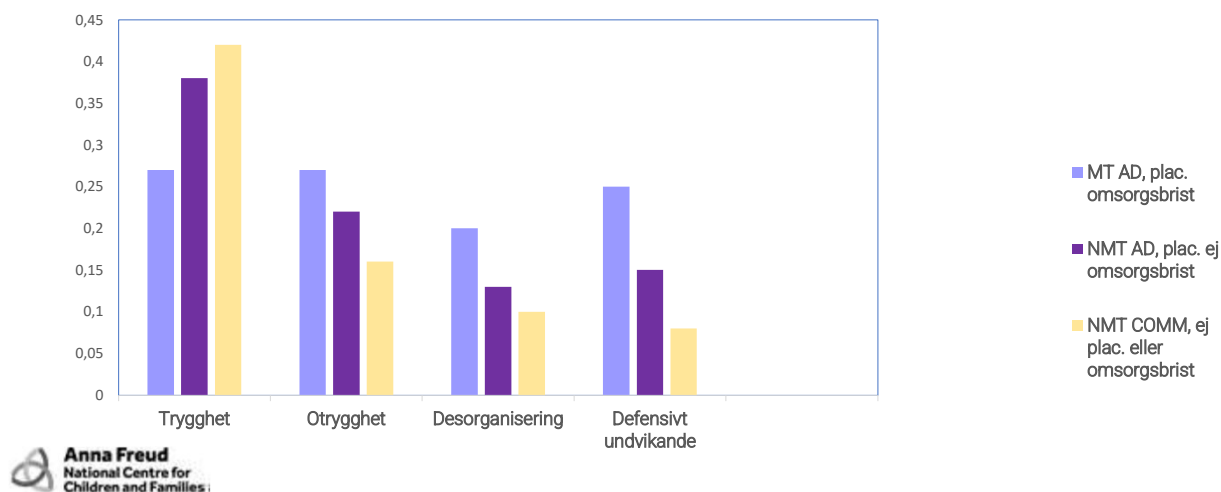
Barn som adopterats i spädbarnsåldern, ingen känd omsorgsbrist (n=48) – (NMT AD)

"Samhälls-stickprov" (Community sample) av barn, ingen känd omsorgsbrist, ej remitterade/hänvisade till barnpsykiatri etc. (n=94) – (NMT COMM)

16

16

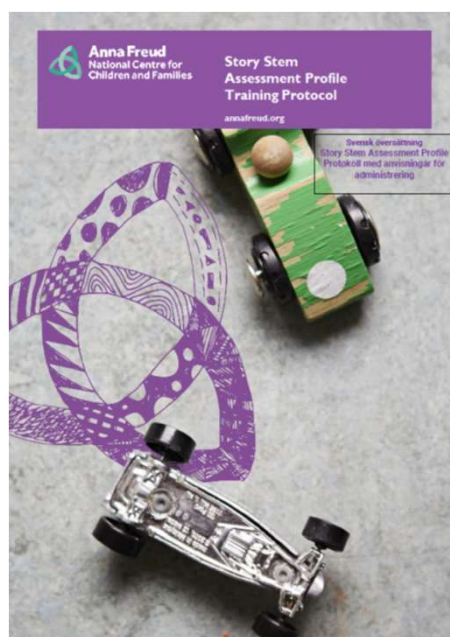
Statistiskt signifikanta skillnader mellan grupper på alla fyra anknytningsrelaterade konstrukt (liksom mellan många enskilda koder/variabler)

17

Administering av SSAP

- Introduktion och 13 "stems" – berättelseinledningar
- Generella anvisningar för:
 - Hur man kan stödja barnet i att formulera en berättelse: ett "svårstartat" barn
 - Hur avslutandet av en berättelse kan understödjas
- Specifika frågor/påpekanden ("prompts") för varje enskild berättelse
- Administrering tar ungefär en timme
- Videoinspelas och transkriberas för att sedan kodas och poängbedömas

18

Story Stem	Dilemma
1. Gråter utanför	Föräldrars medvetenhet och empati. Ett barn som är ensamt i en affektivt laddad situation, där något emotionellt plågsamt blir eller inte blir bekräftat
2. Lilla grisen	Separation, barnets hanterande, föräldrars medvetenhet och svar, utsatthet
3. Den stampande elefanten	Hanterande av ilska, aggressivitet, rädsla, vuxnas förmåga att skydda och lugna
4. Teckningen från skolan	Representationer av förälder som uppskattande, tillgiven, kärleksfull eller avfärdande, avvisande
5. Cyklar	Förväntningar på kamrater, hanterande med eller utan vuxnas hjälp
6. Utspilld saft	Föräldrars reaktion på gränsöverträdelser, omhändertagande, tröst, bestraffande, fostrande
7. Mammas huvudvärk	Lydnad/följsamhet gentemot förälder eller lojalitet mot kamrat
8. Tre är en för mycket	Lojalitet mot kamrat eller syskon. Konfliktlösning i barngruppen eller genom hjälp från vuxna
9. Bränt sig	Kroppsskada, smärta, förälders reaktion på barnets behov, reaktion på barnets gränsöverträdelser
10. Försvunna nycklar	Barnets reaktion på föräldrars konflikt, föräldrars aggressivitet
11. Badrumshyllan	Lydnad/följsamhet gentemot förälder kontra empati med syskon
12. Monstret i mörkret	Mörkerrädsla, skrämmande fantasier, föräldrars bemötande
13. Utesluten	Reaktion på att uteslutas från föräldrarnas gemenskap, lydnad/följsamhet gentemot föräldrarna

19

Kodning och poängsättning

13 berättelser, 38 koder

Barnrepresentationer, t ex

Barn ber om hjälp, tröst
 Syskon/kamrater hjälper, tröstar
 Realistiskt, aktivt bemästrande
 Bekräftar/benämner ett barns lidande/plågsamma känslor
 Barn utsatt för fara
 Barn skadat/dött

Vuxenrepresentationer, t ex

Vuxen tröstar
 Vuxen ger hjälp, skydd
 Vuxen visar tillgivenhet/ger beröm
 Gränssättning
 Vuxna ovetande
 Vuxna avvisar aktivt

Barn- och vuxenrepresentationer, t ex

Barn visar aggressivitet
 Vuxen visar aggressivitet
 Koherent aggressivitet
 Extrem aggressivitet
 Trivsamt familjeliv

Engagemang/Defensivt undvikanderrepresentationer, t ex

Inget engagemang i berättelseuppgiften
 Förlust av engagemang
 Initialt motstånd
 Oförmåga att avsluta
 Förändrar berättelsens givna förutsättningar
 Undviker inom berättelsens ram

Desorganisierungsrepresentationer

Katastroffantasi
 Bizarra/atypiska svar
 Ond <-> god förändring
 Magi /omnipotens

20

SSAP-koder

Alla koder skattas på en tregradig skala

- 0 = ICKE NÄRVARANDE
- 1 = BEGRÄNSAD/MÅTTLIG
I viss utsträckning eller tveksam
Efter frågor/påpekanden (prompts)
Lägre intensitet än "2"
- 2 = DEFINITIVT NÄRVARANDE

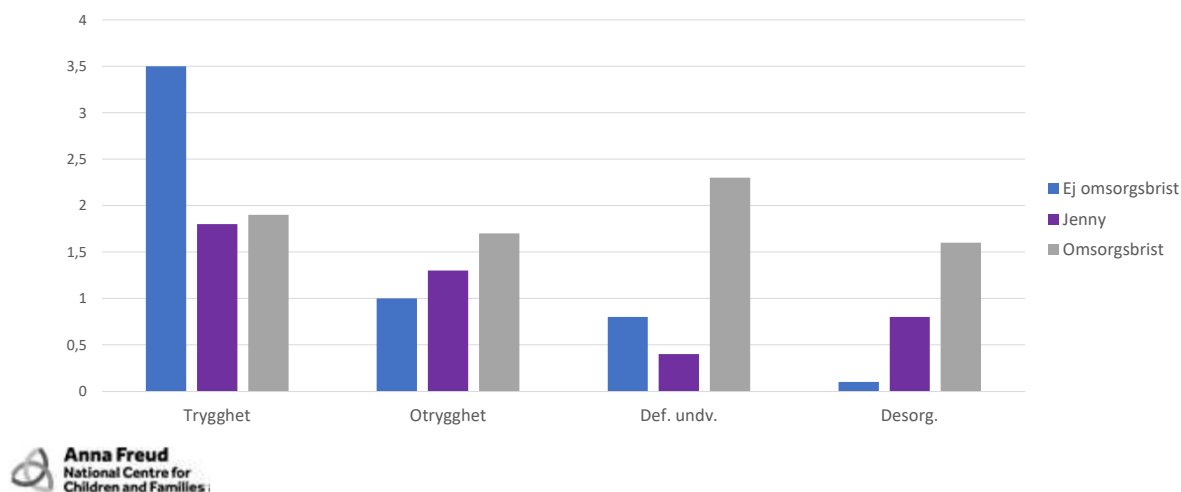
21

"Jenny"

- Fem och ett halvt-årig flicka
- Båda föräldrarna – substansmissbruk
- Försummelse, inga aktiva övergrepp
- Knappt 1 år i familjehem
- Stöttande mormor

22

Jämförelse av konstruktpoäng med medelvärden för andra 4 – 6-åringar

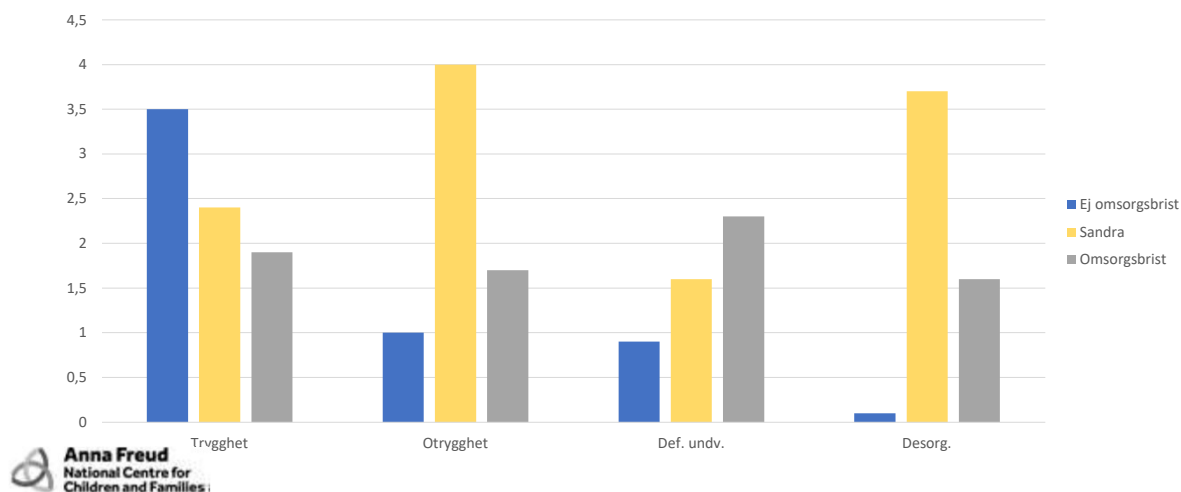
23

"Sandra" – bakgrund till bedömningsremiss

- 4 år och 9 månader vid bedömningen
- Mycket inkonsekvent omsorg, försummelse; mor stora alkoholproblem. Omhändertagen och placerad vid 3 år och 9 månader efter avslöjanden om sexuella övergrepp av moderns sambo (4:e partnern sedan S föddes)

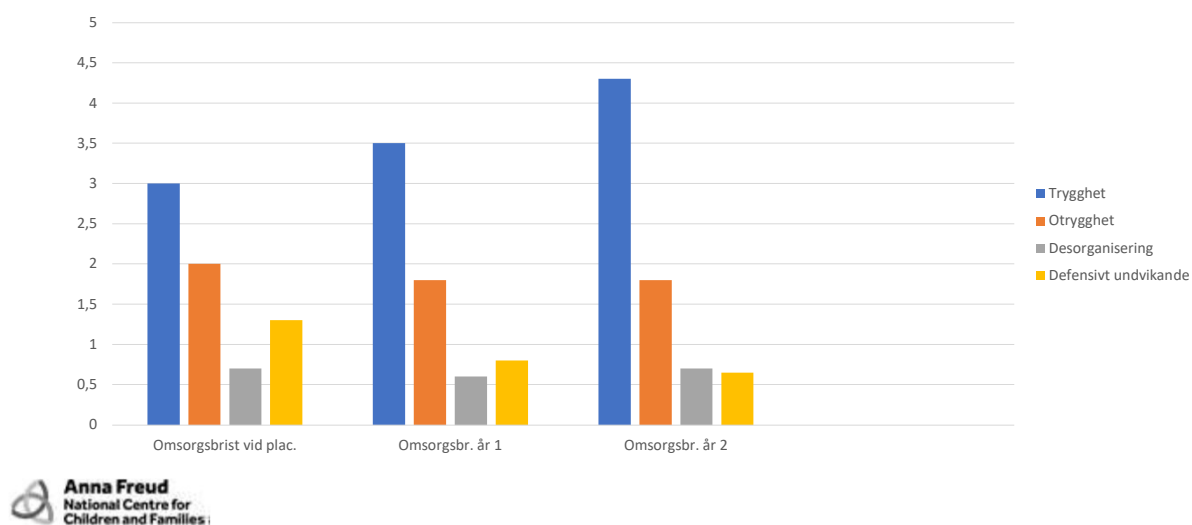
24

Sandra – jämförelse av konstruktpoäng

25

Longitudinell studie – jämförelse av konstruktpoäng hos barn som tidigare utsatts för omsorgsbrist

26

Förändringar i barns anknytningsrepresentationer efter placering är komplicerade, ojämna och heterogena.

- barnen gjorde betydande framsteg när det gäller deras underliggande förväntningar och uppfattningar om familjerelationer,
- men uppvisade ändå betydande, bestående skador.
- Nya och mer positiva mentala representationer utvecklas i konkurrens med existerande negativa, snarare än att de ersätter dem.
- De adopterande föräldrarna/familjehemmens uppgift är att aktivt motbevisa befintliga negativa modeller och bygga upp konkurrerande modeller.

Dolda rev och klippor

- Tidigare negativa representationer kvarstår som sårbarheter avseende barnets utveckling.
- (Familjehems-) föräldrar kan lätt utlösa dessa utan att veta om det.
- Narrativa bedömningar kan kartlägga dessa dolda risker.

Utbildning i SSAP

- Utbildning ges av Anna Freud Centre i London
- Ericastiftelsen anordnar utbildning i samarbete med Anna Freud med manualer översatta till svenska
- Möjlighet att bli ackrediterad att administrera SSAP och att koda. Erhåller då jämförelsedata för kvantitativa jämförelser
- Nästa SSAP-kurs på Ericastiftelsen planeras ges under 2027